

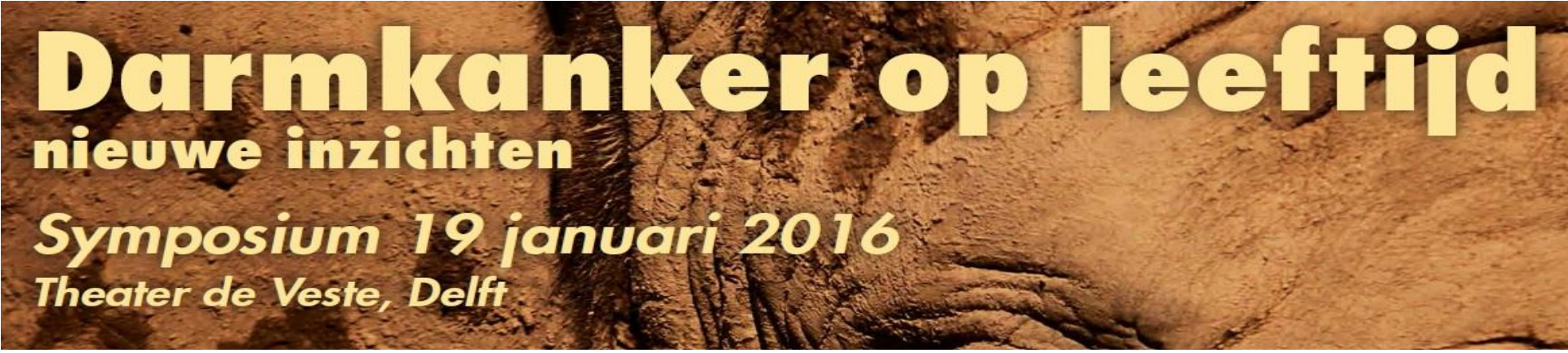
Als er darmkanker is vastgesteld moet dan alles

Lucas A.M. Koch, huisarts, ethicus

Stuurgroep passende zorg KNMG

Advance Care Planning NHG

Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstremgeling	Geen

BERT KEIZER IN DE DERDE ELS BORST LEZING

‘We blijven scannen tot
halverwege de crematie’

Als er darmkanker is vastgesteld moet dan alles?

Niet alles wat kan, hoeft.

Drijfveren van de stuurgroep passende zorg

Toename van mogelijkheden in

diagnostiek en behandeling –

-biedt zowel voordelen, als nadelen en risico's

In de **laatste levensfase** kan een exclusief focus op lengte van leven schadelijk zijn voor kwaliteit van leven en sterven, voor acceptatie, afsluiting en afscheid

Lezersenquête van Medisch Contact*

62% van artsen-respondenten dat patiënten in de laatste levensfase langer worden behandeld dan nodig en wenselijk is

* Juni 2012, i.r.t. Symposium 'Geef nooit op? Doorbehandelen in de laatste levensfase':
<http://medischcontact.artsennet.nl/archief-6/Tijdschriftartikel/115839/De-arts-staat-in-de-behandelmodus.htm>

'PASSENDE ZORG IN DE LAATSTE LEVENSFASE'

FEDERATIEBESTUUR KNMG

**HUISARTSEN,
MEDISCH SPECIALISTEN (INCL. OUDERENGENEESKUNDE),
VERPLEEGKUNDIGEN,
PATIËNTEN- EN OUDERENVERTEGENWOORDIGERS**

**STUURGROEP MET REPRESENTATIE VAN:
(LHV, NHG, OMS, VERENSO, V&VN, NPCF, NFK,
NOOM EN CSO)**

**BUREAU KNMG, MET STEUN VAN ZONMW EN
EMGO+**

Doelstellingen

Analyse

- aard
- omvang (van aandoeningen, specialismen, situaties)
- mechanismen

Bevorderen van wel-passende zorg krijgen in de laatste levensfase, middels publiek debat en instrumentontwikkeling

Online Onderzoek*

Web-based vragenlijst

Toegankelijk voor iedere Nederlander. Onder de aandacht gebracht via diverse kanalen en media:

- > **Kanalen:** KNMG, Hematon, NFK, NPCF, NPV, NVVE, Unie KBO, Agora, Ambulancezorg Nederland, HOVON, IKNL, NHG, NVVC, SCEN-artsennetwerk, Verenso, VGVZ en V&VN, Unie KBO
- > **Media:** E- mail, social media, nieuwsbrieven, homepages, papieren vragenlijsten

Respons 1648 respondenten:

91 patiënten, 593 naasten en nabestaanden, 349 artsen, 389 verpleegkundigen en ziekenverzorgers, 100 geestelijk verzorgers, 88 ambulancemedewerkers, 20 bestuurs-/beleidsmedewerkers, 15 vrijwilligers in de zorg en 28 andere hulpverleners

*Eva Bolt, AIOTHO (arts in opleiding tot huisarts en onderzoeker)
AMC/Vumc Bregje Onwuteaka-Philipsen, Roeline Pasman (VUmc)

Onderzoeksresultaten (1/2)

Passende zorg in de laatste levensfase is zorg ...		volgens patiënten / naasten	volgens hulpverleners
1	waarbij de wens van de patiënt centraal staat	54%	49%
2	die tot stand is gekomen in goede communicatie	20%	26%
3	die aansluit bij het leven van de patiënt (in vertrouwde omgeving)	12%	11%
4	die verleend wordt door zorgverleners die ...		
	goed samenwerken	4%	9%
	bekwaam zijn	6%	10%
	empathisch zijn	11%	5%
	betrokken zijn	10%	14%
5	die gericht is op		
	lichaam	8%	11%
	èn geest	11%	17%
	èn op verbetering van kwaliteit van leven	11%	23%
6	met aandacht voor de rol van naasten	9%	18%

Onderzoeksresultaten (2/2)

Meest voorkomende overbehandeling betreft ...		volgens patiënten / naasten	volgens hulpverleners
1	te veel / te belastende diagnostiek	15%	10%
2	voor opname of behandeling naar ziekenhuis gaan	14%	17%
3	operatie	14%	11%
4	chronische / preventieve medicatie	10%	1%
5	chemotherapie	9%	19%
6	(sonde)voeding / (intraveneuze) vochttoediening	9%	8%
7	bestraling	8%	1%
8	reanimatie	5%	8%
9	behandeling / beademing op IC	4%	3%
10	antibiotica	3%	3%
11	bloedproducten	3%	1%
...
16	niet gespecificeerd	11%	13%

Niet alles wat kan, hoeft - Passende zorg in de laatste levensfase

A person is seen from behind, standing on a wooden pier that extends into a vast body of water. The sky is filled with soft, colorful clouds, suggesting a sunset or sunrise. The water is calm, reflecting the light from the sky. The overall mood is serene and contemplative.

Mechanismen

Mechanismen voor niet-passende zorg

Werkzaam op drie niveaus van zorg

1. Macroniveau

Cultuur, zorgstelsel, wet- en regelgeving

2. Mesoniveau

Instelling, patiëntengroep

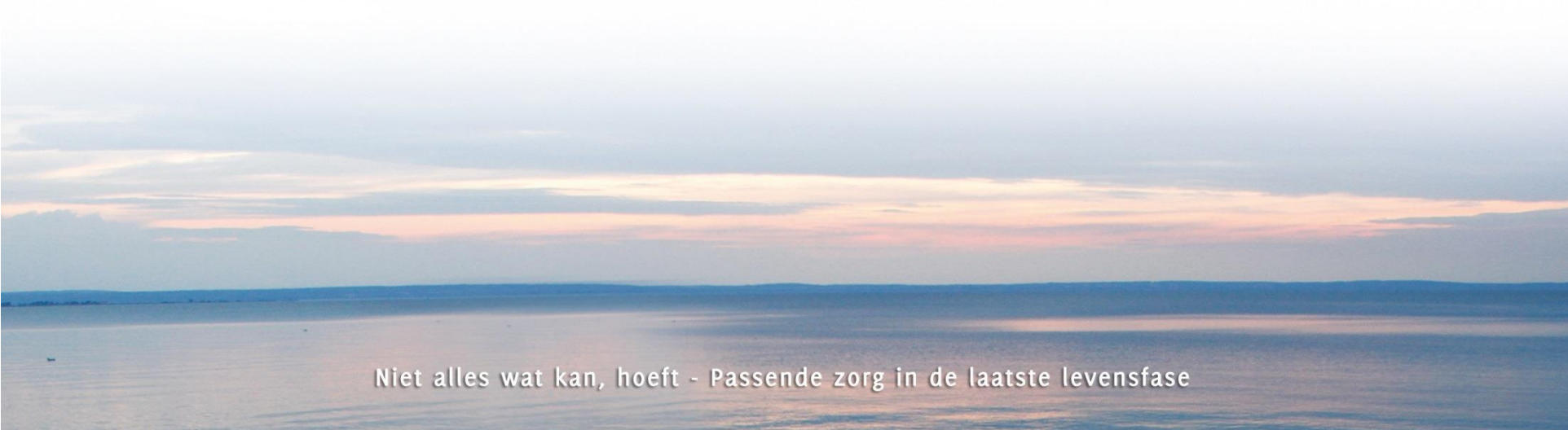
3. Microniveau

De individuele hulpverlener en/of de patiënt en diens familie)

Macro-niveau niet-passende zorg

- Opgeven is geen optie
- Praten over levenseinde is niet gewoon
- Zorgstelsel is gericht op productie

Niet alles wat kan, hoeft - Passende zorg in de laatste levensfase

Meso-niveau niet-passende zorg

- > Het trias regie - hoofdbehandelaar - aanspreekpunt
- > Hulpverleners werken onvoldoende samen
- > Super-specialisatie versterkt focus op ziekte i.p.v. op zieke
- > Volume-normen stimuleren productie
- > Focus van richtlijnen en opleiding op handelen, minder op 'wanneer niet?'
- > (Te) strikte scheiding tussen curatieve en palliatieve zorg
- > Innovaties 'moeten' gebruikt worden
- > Onderzoek

Mechanismen voor niet-passende zorg

Micro-niveau

- > Moeilijke keuzes
- > Tijdgebrek
- > Gebrek aan (communicatieve) competenties
- > Emoties in dialoog met patiënt en naasten
- > Doen is makkelijker en lijkt veiliger dan laten
- > (Grenzen aan) de autonomie van de patiënt
- > Wensen en voorkeuren t.a.v. levenseinde zijn onvoldoende overdacht, duidelijk, vastgelegd en/of toegankelijk

HOOP (proefschrift Erik Oltmans)

MC 17 december 2015

Reageren op de wensdroom (irreële hoop) van de patiënt
is vragen wat deze voor hem betekent

Dan vind je vanzelf aanknopingspunten waarop je kunt reageren
bijv. “Wat, als de droom nou eens niet uitkomt.”

Medisch Ethische principes

- Niet schaden
- Goed doen
- Autonomie
- Rechtvaardigheid

A person is seen from behind, standing on a wooden pier that extends into a large body of water. The person is wearing a light-colored long-sleeved shirt and dark pants. The water is calm and reflects the light from the sky. The sky is filled with soft, white clouds, suggesting a bright but slightly overcast day. The overall mood is contemplative and serene.

Interventies

Mogelijke aandachtspunten voor wetenschappelijke verenigingen / federaties

- > Gedeelde besluitvorming
- > Intensief consult
- > LTA, Landelijke Transmurale Afspraak, registratie/overdracht
- > MDO, MultiDisciplinair Overleg, inclusief huisarts
- > Rol generalist, bijv. geriater

Op tijd het gesprek aangaan

Niet alles wat kan, hoeft - Passende zorg in de laatste levensfase

A person is seen from behind, standing on a wooden pier that extends into a vast body of water. The sky is filled with soft, colorful clouds, suggesting a sunset or sunrise. The water is calm, reflecting the light from the sky. The overall mood is contemplative and serene.

Als er darmkanker is vastgesteld moet dan alles?

Niet alles wat kan, hoeft.